

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET RAHA PAKKAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2014/17994
Karar Tarihi : 10/1/2018

Başkan : Burhan ÜSTÜN
Üyeler : Nuri NECİPOĞLU
Kadir ÖZKAYA
Rıdvan GÜLEÇ
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : Volkan ÇAKMAK
Başvurucu : Ahmet Raha PAKKAN
Vekili : Av. Bülent PEKAND

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, özlük haklarına ilişkin olarak açılan davanın süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/11/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucu, Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı (THY) bünyesinde kapsam dışı personel olarak genel müdür yardımcısı unvanı ile görev yapmakta iken 2003 yılında emekli olmuştur.
9. Başvurucunun kıdem tazminatı, daha önceki yurt dışı görevlerinde Kurumu zarara uğrattığı gerekçe gösterilerek 22.646,55 TL tutarında kesinti yapılmak

suretiyle 14/7/2003 tarihinde ödenmiştir. Başvurucu 15/7/2003 tarihinde kullanmadığı yıllık izinleri karşılığı olan ücretlerin tarafına ödenmesi istemiyle THY nezdinde başvuruda bulunmuştur. Talebin 22/7/2003 tarihli işlemle reddi üzerine başvurucu, kıdem tazminatından resen kesilen tutarın ve kullanmadığı yıllık izinlerinin karşılığı olan ücretin tazmini için 1/10/2003 tarihinde Bakırköy İş Mahkemesinde dava açmıştır.

10. Bakırköy İş Mahkemesi 8/7/2004 tarihli kararıyla davayı görev yönünden reddetmiştir.

11. Başvurucu, görevsizlik kararının kesinleşmesinin ardından İstanbul 3. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde aynı istemle dava açmıştır.

12. Mahkeme 28/3/2007 tarihli kararıyla, kıdem tazminatının eksik ödendiğinin ödemenin yapıldığı 14/7/2003 tarihinde başvurucu tarafından öğrenildiği ve buna göre 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu uyarınca altmış günlük dava süresi geçirildikten sonra 1/10/2003 tarihinde açılan davanın süresinde olmadığı gerekçesine yer vererek kıdem tazminatına ilişkin istem yönünden davayı reddetmiştir. Kullanılmayan yıllık izinlere karşılık gelen ücretin ödenmesi istemi yönünden ise Mahkeme, uyuşmazlığın adli yargı kolunda görülmesi gereken niteliği haiz olduğu gerekçesine yer vermek suretiyle görev yönünden ret kararı vermiştir.

13. Danıştay Onbirinci Dairesi (Daire) 31/3/2009 tarihli kararıyla, ilamın kıdem tazminatına ilişkin istem yönünden süre aşımı nedeniyle davanın reddedilmesine dair kısmını onamıştır. Daire, yıllık izinlere karşılık gelen ücretin tazmini istemi yönünden davanın görev nedeniyle reddine ilişkin kısmını ise bozmuştur. Bozma gerekçesinde Daire, özelleştirme kapsamında bulunan ya da bulunmayan kamu iktisadi teşebbüsleri bünyesinde kapsam dışı personel statüsünde çalışanların kurumlarıyla aralarında meydana gelen uyuşmazlıklar için idari yargının görevli olduğu yönündeki Uyuşmazlık Mahkemesinin 1/3/1996 tarihli ve E.1995/1, K.1996/1 sayılı kararını esas almıştır. Kısmen onama kısmen bozma kararına yönelik karar düzeltme istemi Dairenin 8/12/2010 tarihli kararıyla reddedilmiş ve ilam, kıdem tazminatına ilişkin olarak verilen davanın süre aşımı nedeniyle reddine dair karar yönünden kesinleşmiştir.

14. Yıllık izinlere karşılık gelen ücretin tazmini istemi yönünden ise Mahkeme 8/6/2011 tarihli kararıyla bozma ilamına uymuştur. Mahkeme 2577 sayılı Kanun uyarınca idari yargıda dava açma süresinin altmış gün olduğunu vurgulamıştır. Başvurucunun yıllık izin ücretlerine ilişkin ödememe işlemini 22/7/2003 tarihinde öğrendiğini tespit eden Mahkeme, bu tarihten itibaren altmış gün geçtikten sonra ilk kez 1/10/2003 tarihinde açılan davada süre aşımı bulunduğu gerekçesiyle ret kararı vermiştir.

15. Hüküm, Dairenin 20/9/2012 tarihli kararıyla onanmış ve karar düzeltme istemi de 28/5/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

16. Başvurucu, nihai kararı 15/10/2014 tarihinde tebellüğ ettikten sonra 13/11/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

17. 2577 sayılı Kanun'un idari dava türlerini belirleyen 2. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi şöyledir:

"1. İdari dava türleri şunlardır:

...

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları, "

18. 2577 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür."

19. 2577 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Çözümlemesi Danıştayın, idare ve vergi mahkemelerinin görevlerine girdiği halde, adli ve askeri yargı yerlerine açılmış bulunan davaların görev noktasından reddi halinde, bu husustaki kararların kesinleşmesini izleyen günden itibaren otuz gün içinde görevli mahkemede dava açılabilir. Görevsiz yargı merciine başvurma tarihi, Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine başvurma tarihi olarak kabul edilir."

20. 2577 sayılı Kanun'un 12. maddesi şöyledir:

"İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır."

B. Yargı Kararları

21. Uyuşmazlık Mahkemesinin 1/3/1996 tarihli ve E.1995/1, K.1996/1 sayılı ilke kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarında kapsam dışı personel adı altında İş Yasası çerçevesinde çalıştırılan bir kesim bulunmaktadır. Kapsam Dışı Personel deyimi uygulama alanına girdiğinde, Kanun ve KHK.lerde yer almamakta, sendikalarla işveren arasında aktedilen toplu iş sözleşmelerinde bahis konusu edilmekte ve toplu iş sözleşmesinden yararlananlar "kapsam içi" diğerleri de "kapsam dışı" olarak adlandırılmaktadır.

Kapsam dışı personel hakkında düzenlemeye 418 sayılı KHK.de yer verilmiş ise de bu KHK Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir. Daha sonra bu personelin 18.5.1994 gün ve 527 sayılı KHK.de ve 24.11.1994 gün ve 4046 sayılı Yasa'da yer aldığı ve İş Yasası'na tabi olmasına rağmen kamu personeli sayıldığı Yasa'nın sis-tematiğinden, yani bunlara Yasada memur ve sözleşmeli personelle birlikte yer verilmesinden anlaşılmaktadır. Kapsam dışı personel olarak belirlenen görev un-vanlarını taşıyanların kurumda belli bir süre çalıştıktan sonra sendika ile ilişkisini kesen ve daha çok idareci niteli-ğindeki personel olduğu, bu ayırmadaki amacın, bu kesimin, yetki ve ücretinin tayin ve takdirinin idareye bırakılması ve statülerinin, aslı ve sürekli görevleri genel idare esaslarına göre yürütülen personele yaklaştırılması olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle 4046 sayılı Yasa hükümlerinden, kapsam dışı personelin de kamu personeli sayıldığı sonucu çıkmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, özelleştirme kapsamına alınan kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarının özel hukuk tüzel kişiliğine geçiş döneminde kamu kurumu olan vasıflarını tamamen yitirmemiş oldukları, bu kurumlarda çalışan sözleşmeli ve kapsam dışı personelin kamu personeli sayıldıkları, idare ile olan ilişkileri nedeniyle açılan davalarda, işlemin yasaya ve hukuka uygun olup olmadığının incelenmesinin idari yargı yerinin görevine girdiği..."

22. Danıştay Onikinci Dairesi 30/5/1995 tarihli ve E.1995/2819, K.1995/1335 sayılı kararıyla, THY bünyesinde Genel Müdürlük emrinde görev yapan davacının hizmet sözleşmesinin feshine ilişkin işlemin iptali ve tazminat istemiyle açılan davayı esastan hükme bağlayan İstanbul 4. İdare Mahkemesi kararına yönelik görev itirazı içeren temyiz başvurusunu reddetmiş ve kararı onamıştır.

23. Danıştay Onbirinci Dairesi 22/12/2009 tarihli ve E.2007/2678, K.2009/10942 sayılı kararıyla, THY bünyesinde sivil savunma uzmanı olarak görev yapan davacının özlük haklarına ilişkin olarak açtığı davayı esastan karara bağlayan Ankara 3. İdare Mahkemesi kararını onamıştır.

24. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 3/3/2009 tarihli ve E.2008/18865, K.2009/5806 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Memur ve sözleşmeli personel statü hukukunu ilgilendirdiğinden, idare ile çıkacak olan uyumsuzluklar iş mahkemelerinde değil, idari yargı yerinde çözümlenmelidir. Uyuşmazlık Mahkemesinin 1995/1 Esas 1996/1 Karar sayılı ilke kararında, özelleştirme kapsamında olsun ya da olmasın Kamu İktisadi Teşebbüslerinde sözleşmeli personel statüsünde çalışanların, kurumları ile olan ilişkilerinden doğan anlaşmazlıkların çözüm yerinin idari yargı olduğu kurala bağlanmıştır.

Yapılan bu açıklamalara göre mahkemece gerekirse davacının şahsi dosyası getirilmeli ve sözleşmeli personel olup olmadığı yönünde değerlendirme yapılmalıdır. Davacının sözleşmeli personel olduğunun kabulü halinde davanın idare mahkemesinde görülmesi gerektiğinden görev yönünden davanın reddine karar verilmelidir. Eksik incelemeyle karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir."

25. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 2/4/2013 tarihli ve E.2013/4825, K.2013/7026 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Somut olay ve Uyuşmazlık Mahkemesi'nin 22.01.1996 tarihli ve 1995/1 esas, 1996/1 karar sayılı ilke kararı birlikte irdelendiğinde; davacının kapsam dışı personel statüsünde olduğu, toplu iş sözleşmesi dışında kalan kapsam dışı personel statüsündeki kamu personelinin kurumları ile ilişkilerinden doğan her türlü özlük hakları ile görevine son verilmesi sonucunu doğuran işlemlerden kaynaklanan uyumsuzlukların görüm ve çözümünde idari yargı yeri görevlidir. Görev hususu dava şartlarından olup, yargılamanın her aşamasında mahkemece resen dikkate alınmalıdır. Bu durumda, yargı yolu sebebi ile dava dilekçesinin görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulmuş olması hatalı olup, bozmayı gerektirmiştir."

26. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi 2/7/2013 tarihli ve E.2012/23643, K.2013/14982 sayılı kararıyla, THY bünyesinde görev yapan davacının emekli

keseneklerine ilişkin olarak açtığı davayı esastan karara bağlayan Bakırköy 14. İş Mahkemesi kararını uyuşmazlığın idari yargının görev alanına girdiği gerekçesiyle bozmuştur.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Mahkemenin 10/1/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucu, özlük haklarının tazmini için açılan davanın süre aşımı gerekçe gösterilerek reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştü; tazminat ve yeniden yargılama taleplerinde bulunmuştur.

1. Yargılama Sürecinin Kıdem Tazminatına İlişkin Kısmı Yönünden

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular Anayasa Mahkemesince incelenebilir (*Zafer Öztürk*, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

30. Somut yargılama sürecinde kıdem tazminatına ilişkin kısım yönünden davanın süre aşımı nedeniyle reddine 28/3/2007 tarihinde karar verilmiştir. Bu karar 31/3/2009 tarihinde Danıştay tarafından onanmış ve karar düzeltme istemi de 8/12/2010 tarihinde reddedilmiştir. Bir başka ifadeyle uyuşmazlık, kıdem tazminatına ilişkin kısım yönünden 23/9/2012 tarihinden önce 8/12/2010 tarihi itibarıyla kesin olarak sonuca bağlanmıştır. Buna göre ihlal iddiasına konu yargılama sürecinin kıdem tazminatına ilişkin kısım yönünden zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle incelenmesi mümkün değildir.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *zaman bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Yargılama Sürecinin Yıllık İzin Karşılığı Ücrete İlişkin Kısmı Yönünden

32. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının mahkemeye erişim kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

34. Başvurucu ayrıca, yıllık izin karşılığı ücretlerinin ödenmesi isteminin reddine dair işlemde kanun yolları ve süresinin gösterilmediğini; bu nedenle Anayasa'nın 40. maddesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde ve etkili

başvuru hakkını düzenleyen 13. maddesinde, Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "*Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.*" şeklinde bir güvence öngörülmemiştir. Anılan hükümle devlete, işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yollarına ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtme yükümlüğü yüklenmiştir. Bu itibarla Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının dışında kalan söz konusu güvencenin bireysel başvuru kapsamında incelenemeyeceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrasındaki güvence bireysel başvuruda bağımsız bir güvence olarak ele alınamaz. Bununla birlikte bu durum, başta mahkemeye erişim hakkı olmak üzere diğer hakların ihlal edildiğine ilişkin iddialar incelenirken -Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği- anılan hükmün dikkate alınmasına engel değildir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 32).

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Başvurucunun bu bölümdeki şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun değildir. Kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

36. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, § 34).

37. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden fayadalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, § 35).

38. İdare mahkemeleri nezdinde açılacak davalar için süre sınırı getirilmesi ve ayrıca ilk önce görevsiz yargı yerinde dava açılması durumunda yine idari dava süresi içinde görevsiz yargı yerine başvurulmuş olması koşuluyla idari yargıda yeniden açılan davanın görülmesine devam edilebilmesi bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına yönelik bir sınırlama oluşturur.

39. Somut olayda özlük haklarına ilişkin davanın süre aşımından reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahale oluşturduğu anlaşılmaktadır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

40. Anayasa Mahkemesi; bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini, kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka anlatımla mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini ifade etmiştir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

41. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsızlaştırmadıkça -hukuki belirlilik ilkesinin gereği olarak- mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ancak mevzuatta öngörülen süre kurallarının hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedenleriyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti., § 38).

42. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

43. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

44. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

45. Başvurucunun açtığı tazminat davasının süresi içinde açılmadığı gerekçesiyle reddedilmesine 2577 sayılı Kanun'un 7., 9., 11. ve 12. maddelerinin dayanak olduğu görülmektedir. Bu kapsamda somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

(2) Meşru Amaç

46. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Maddede, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak bu hakların sınırlandırılması mümkün olabilir. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım koşullarına ilişkin bir kısım düzenlemenin hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır. Ancak bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz (AYM, E.2015/96, K.2016/9, 10/2/2016, § 10).

47. İdari işlemlerin sürekli bir biçimde dava açılma tehdidi altında kalmasını engellemek, kamu hizmetinin hızlı, düzenli ve etkin biçimde yürütülmesini sağlamak düşüncesi ile idari işleme karşı yapılan başvurular kanunlarla belli sürelerle bağlanmıştır. Diğer yandan dava ya da hukuki işlemler için tanınan süreler, mahkemelerin zamanın geçmesi nedeniyle güvenilirliği kalmayan, eksik ya da ulaşılmaz zor kanıtlara dayanarak uzak geçmişte meydana gelmiş olaylar hakkında karar vermelerini istemekle oluşabilecek adaletsizliklerin önüne geçmek ve hukuk güvenliğini sağlamak gibi önemli ve meşru amaçlara hizmet eder (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, § 44). Somut uyuşmazlık ve uygulanan normlar açısından da bu belirlemeden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

(3) Ölçülülük

48. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı mutlak olmayıp sınırlamalara konu olabilir. Ancak Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi uyarınca anılan sınırlamaların mahkemeye erişimi imkânsız hâle getirmemesi ya da aşırı derecede zorlaştırmaması gerekir.

49. Dava açma sürelerini düzenleyen, son derece karışık ve dağınık olan bir mevzuatın aşırı şekilci (katı) yorumu mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir. Özellikle başvuru mercii ve süresi gösterilmeyen işlemlerle ilgili davalarda mahkemelerin usul kurallarını yorumlarken mahkemeye erişim hakkını aşırı sınırlandırarak şekilde katı yorumdan kaçınmaları gerekir (*Mohammed Aynosah*, B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 40).

50. Somut olayın bireysel başvuruya konu edilmesi, tazminat davasının ilk olarak adli yargı mercii önüne getirilmesi ve bu yapılırken de altmış günlük idari dava süresinin geçirilmiş olması nedeniyle görev ret kararı üzerine idari yargı mercisinde yeniden açılan davanın süre aşımı yönünden reddedilmesinden ileri gelmektedir. Bir başka ifadeyle başvuru mercii davayı süresinde açamamasının nedeni uyuşmazlığı daha uzun dava açma süresi öngörülen görevsiz yargı yeri önüne idari dava süresini aşarak taşınmasıdır. Bu noktada irdelenmesi gereken husus, davanın doğru yargı yolunda açılmaması sonucu süre aşımı yönünden ret kararı verilmesinde başvurucuya mahkemeye erişim hakkını engelleyecek şekilde bir sorumluluk yüklenerek aşırı katı bir yorumda bulunulup bulunulmadığıdır.

51. İdarenin işlemleri nedeniyle zarara uğrayanların idari yargı kolunda tazminat davası açabilecekleri Anayasa ve 2577 sayılı Kanun hükümleri uyarınca sabittir. Ayrıca kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarında kapsam dışı personel olarak çalışan kişilerin kurumlarıyla aralarında meydana gelen uyuşmazlıkların çözümünde hangi yargı kolunun görevli olduğu konusunda çıkan ihtilaf üzerine Uyuşmazlık Mahkemesi 1/3/1996 tarihli ilke kararıyla (bkz. § 22) anılan uyuşmazlıkların idari yargının görev alanı içinde kaldığını tespit etmiştir. Görev konusunda verilen bu ilke kararının 12/6/1979 tarihli ve 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 30. maddesi uyarınca tüm yargı mercilerini bağladığı açıktır.

52. Diğer taraftan Yargıtay ve Danıştay tarafından muhtelif tarihlere verilen kararlara (bkz. §§ 23, 24, 25, 26, 27) bakıldığında bu başvuruya konu uyuşmazlıkla benzer nitelikteki uyuşmazlıkların idari yargı mercileri tarafından esastan karara bağlandığı görülmektedir. Bu bağlamda THY bünyesinde kapsam dışı personel olarak görev yapmakta iken emekli olan başvuru tarafından özlük haklarına ilişkin

olarak açılan davanın idari yargının görev alanında olduğu hususunun dava açılmadan uzunca bir süre önce yargı kararı ile tespit edildiğini ve uygulamanın bu yönde ilerlediğini söylemek mümkündür.

53. Bu hâle göre başvuruçunun özlük haklarına ilişkin olarak açtığı davanın idari yargının görev alanında olduğu ve davanın görevsiz yargı yerinde açılması durumunda da idari dava süresine ilişkin kısıtlamalara tabi olduğu, mevzuat ve içtihat uyarınca belirsiz bir durum içermemektedir.

54. Bu durumda mahkemenin süre aşımından davanın reddedilmesine ilişkin değerlendirmesinin aşırı şekilci (katı) olmadığı, mahkemeye erişimi aşırı derece zorlaştırmadığı ya da imkânsız hâle getirmediği anlaşılmaktadır. Diğer yandan somut olayda başvurulabilecek yargı yolunun ve süresinin 2577 sayılı Kanun ve ilgili yargı kararları uyarınca sabit olduğu, bu konudaki hukuki durumun belirsizlik içermediği açıktır. Sonuç olarak başvuruçunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

55. Açıklanan gerekçelerle başvuruçunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

56. Başvuruçunun, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

57. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

58. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (*Selahattin Akyıl*, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

59. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvuruçunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (*Selahattin Akyıl*, § 41).

60. Anılan ilkeler, Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar ve somut başvuruya konu yargılama sürecinin niteliği dikkate alındığında yaklaşık 9 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

61. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

62. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

63. Başvurucu, maddi ve 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

64. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

65. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya istemiyle bağlı kalınarak net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

66. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurusunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucu maddi zarar ile makul sürede yargılanma hakkının ihlali arasındaki illiyet bağı konusunda herhangi bir belge sunmamış olduğundan maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

67. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.980 TL vekâlet ücretinden oluşan 2.186,10 TL yargılama giderinin başvurusuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yargılama sürecinin kıdem tazminatına ilişkin kısmı yönünden ileri sürülen ihlal iddialarının *zaman bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.980 TL vekâlet ücretinden oluşan 2.186,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurusunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 3. İdare Mahkemesine (E.2011/12, K.2011/839) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE
10/1/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ